

TOUCAN

*The future of tourism
without a carbon footprint*

Ενότητα 5: Αποτύπωμα άνθρακα και σχεδιασμός χαμηλών εκπομπών στις τουριστικές δραστηριότητες

Εισαγωγή

Μαζί με τη συμμετοχή 195 χωρών, η Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα στοχεύει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την πρόληψη σοβαρών κλιματικών αλλαγών. Η τουριστική βιομηχανία στοχεύει στη μείωση αυτών των εκπομπών, μαζί με τον στόχο της μείωσης κατά 70 τοις εκατό έως το 2050 (Luo et al., 2020), γεγονός που θα συμβάλει στη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα της βιομηχανίας. Ωστόσο, ανάλογα με τις τρέχουσες τάσεις, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά την ίδια περίοδο θα είναι διπλάσιες από τον προγραμματισμένο στόχο στο μέλλον (Gossling and Scott, 2018). Η μείωση των αερίων του θερμοκηπίου απαιτεί τις συλλογικές προσπάθειες όλων των χωρών, ιδίως στον τουρισμό, για την εξισορρόπηση των εκπομπών και της οικονομικής ανάπτυξης (Paramati et al., 2017), ώστε να επιτευχθεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Οι μαθησιακοί στόχοι της ενότητας είναι η κατανόηση της δυνατότητας εφαρμογής των πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης στις τουριστικές ΜΜΕ για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και των εκπομπών αερίων στις τουριστικές δραστηριότητες, η κατανόηση του ρόλου της περιβαλλοντικής διαχείρισης στην αύξηση της τουριστικής ελκυστικότητας του προορισμού, η ευαισθητοποίηση σε θέματα βιώσιμου τουρισμού με πράσινες ταξιδιωτικές προτιμήσεις, η κατανόηση του τρόπου μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και του τρόπου δημιουργίας ενός καλύτερου τουριστικού περιβάλλοντος πέρα από το μέτρο της περιβαλλοντικής ρύπανσης, μαζί με το δίκαιο εμπόριο και τη στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών.

Επιλέγονται συγκεκριμένα θέματα για την ενότητα αυτή με τη βοήθεια επαγγελματιών του τουρισμού, όπως ακαδημαϊκοί του τουρισμού, ταξιδιωτικοί πράκτορες, ξενοδόχοι και διευθυντές τμημάτων, με ερωτήσεις που τους υποβάλλονται σε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο σχετικά με τη σημασία του αποτυπώματος άνθρακα, των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της περιβαλλοντικής διαχείρισης όσον αφορά την τουριστική βιομηχανία. Ο τουρισμός χαμηλών εκπομπών άνθρακα είναι αναπόφευκτος όσον αφορά τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Η μέτρηση του ανθρακικού αποτυπώματος γίνεται ένα σημαντικό εργαλείο για τη διαχείριση των αερίων του θερμοκηπίου (Cadarso et al., 2022- Pandey et al., 2011). Με τον τρόπο αυτό, οι επαγγελματίες της τουριστικής βιομηχανίας, ιδίως οι ξενοδόχοι, οι διαχειριστές προορισμών και τα ταξιδιωτικά γραφεία, θα εξυπηρετήσουν με βιώσιμο τρόπο τις ανάγκες των επισκεπτών, ευαισθητοποιώντας τους σχετικά με το αποτύπωμα άνθρακα, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, μειώνοντας τις ενεργειακές ανάγκες και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Η ενότητα αποτελείται από έξι μέρη: 1. Πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης στην τουριστική βιομηχανία και η δημιουργία ενός καλύτερου τουριστικού περιβάλλοντος, 2) Δραστηριότητες για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, 3) Τρόποι για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα, 4) Υποστήριξη τοπικών επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών και δίκαιο εμπόριο, 5) Τρεις μελέτες περιπτώσεων που αφορούν την τουριστική βιομηχανία και 6) Ερωτήσεις κουίζ.

1. Πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης στην τουριστική βιομηχανία και δημιουργία ενός καλύτερου τουριστικού περιβάλλοντος

Η εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης στις τουριστικές ΜΜΕ είναι απαραίτητη για τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και των εκπομπών σε διάφορες τουριστικές δραστηριότητες. Για όλους τους φορείς του τουριστικού κλάδου πρέπει να υπάρχει σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού. Οι βασικές προοπτικές για αυτούς τους τουριστικούς φορείς είναι οι εξής (Styles et al., 2013):

Διαχειριστές προορισμών: 1) Ανάπτυξη στρατηγικών σχεδίων προορισμού, 2) Διαχείριση της βιοποικιλότητας και της διατήρησης, 3) Υποδομές και παροχή υπηρεσιών, και 4) Περιβαλλοντική διαχείριση τουριστικών εκδηλώσεων.

Τουριστικοί πράκτορες: 1) Μείωση και μετριασμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μεταφορών. 2) Προώθηση της περιβαλλοντικής βελτίωσης των παρόχων καταλυμάτων. 3) Προώθηση της βελτίωσης των προορισμών. 4) Ανάπτυξη και προώθηση βιώσιμων/φιλικών προς το περιβάλλον περιηγήσεων και 5) Ενθάρρυνση της βιώσιμης τουριστικής συμπεριφοράς.

Καταλύματα που εστιάζουν στη διαχείριση του νερού: 1) Παρακολούθηση, συντήρηση και βελτιστοποίηση του συστήματος νερού, 2) Αποδοτικά εξαρτήματα νερού στους χώρους των επισκεπτών, 3) Αποδοτική καθαριότητα, 4) Διαχείριση πλυντηρίων, 5) Βελτιστοποιημένη διαχείριση της πισίνας και 6) Συλλογή βρόχινου και γκριζου νερού.

Καταλύματα που εστιάζουν στη διαχείριση αποβλήτων: 2) Διαλογή και ανακύκλωση αποβλήτων και 3) Επεξεργασία λυμάτων.

Καταλύματα που εστιάζουν στη διαχείριση της ενέργειας: 2) Βελτιωμένο κέλυφος κτιρίου, 3) Αποτελεσματική εφαρμογή αντλιών θερμότητας και γεωθερμικής θέρμανσης/ψύξης, 4) Αποτελεσματικός φωτισμός και ηλεκτρικός εξοπλισμός και 5) Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Καταλύματα που εστιάζουν στη διαχείριση της ενέργειας: 2) Βελτιωμένο κέλυφος κτιρίου, 3) Αποτελεσματική εφαρμογή αντλιών θερμότητας και γεωθερμικής θέρμανσης/ψύξης, 4) Αποτελεσματικός φωτισμός και ηλεκτρικός εξοπλισμός και 5) Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Καταλύματα που εστιάζουν στη διαχείριση της ενέργειας: 2) Βελτιωμένο κέλυφος κτιρίου, 3) Αποτελεσματική εφαρμογή αντλιών θερμότητας και γεωθερμικής θέρμανσης/ψύξης, 4) Αποτελεσματικός φωτισμός και ηλεκτρικός εξοπλισμός και 5) Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Για την επιτυχή εφαρμογή μακροπρόθεσμων στρατηγικών για την ανάπτυξη ενός πιο ανθεκτικού, καινοτόμου και βιώσιμου τουριστικού οικοσυστήματος, οι τουριστικοί προορισμοί πρέπει να επικεντρωθούν σε στρατηγικούς στόχους (Araújo, 2021):

1. Παρέχοντας εξαιρετικές, βιώσιμες εμπειρίες στους επισκέπτες Stimulating and supporting competitive and sustainable tourism businesses.
2. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ντόπιων
3. Σχεδιασμός, ανάπτυξη και διαχείριση του τουρισμού σύμφωνα με τις αρχές του αειφόρου τουρισμού.

Η τουριστική βιομηχανία παράγει σημαντική ποσότητα ρύπανσης και αποβλήτων λόγω της αύξησης του πληθυσμού και της υπερβολικής κατανάλωσης. Η παραγωγή αποβλήτων από τους τουρίστες μπορεί να επιβαρύνει τα τοπικά συστήματα διαχείρισης αποβλήτων, προκαλώντας την υπερχειλίση των χώρων υγειονομικής ταφής και των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων. Είναι ζωτικής σημασίας για τα ξενοδοχεία να διαθέτουν ένα αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης αποβλήτων που εστιάζει στη μείωση των αποβλήτων, την επαναχρησιμοποίηση υλικών και την ανακύκλωση. Οι εμπορικές διαδικασίες τείνουν να παράγουν πολλά απόβλητα και απαιτούν τακτική συντήρηση και διάθεση των αποβλήτων. Όταν οι προμήθειες χρησιμοποιούνται με σύνεση, εξοικονομούνται πολλά χρήματα σε πρώτες ύλες. Μπορείτε να δημιουργήσετε πρόσθετο εισόδημα με την πώληση παλαιών πόρων και την επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση χρήσιμων υλικών. Ακολουθούν τα βήματα της αποτελεσματικής διαχείρισης των αποβλήτων στα ξενοδοχεία (Lawson, 2018):

1. Κατηγοριοποίηση και ποσοτικοποίηση των αποβλήτων: Είναι απαραίτητο να κατηγοριοποιηθούν τα είδη και η ποσότητα των αποβλήτων που παράγονται από κάθε τμήμα για τη σωστή διαχείρισή τους. Για παράδειγμα, τα απόβλητα γραφείου (χαρτιά, έγγραφα και φυλλάδια), τα οικιακά απόβλητα (βάζα, μπουκάλια, χαρτόνι) και τα οργανικά απόβλητα (φλούδες λαχανικών και φρούτων, λουλούδια) μπορούν να διαχωριστούν σε χρωματιστούς κάδους για εύκολη διαχείριση των αποβλήτων.

2. Κατανόηση της ιεραρχίας των αποβλήτων: Η ιεραρχία παρέχει επιλογές για τη διαχείριση των αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της ελαχιστοποίησης, της επαναχρησιμοποίησης, της ανακύκλωσης, της ανάκτησης και της διάθεσης, η οποία αποτρέπει την είσοδο των αποβλήτων στο ρεύμα αποβλήτων. Η ανάκτηση είναι το πιο σημαντικό μέρος της διαδικασίας, επειδή μέσω της ανακύκλωσης ανακτάται κάποια αξία του υλικού. Το τελευταίο βήμα είναι η διάθεση, η οποία περιλαμβάνει την υγειονομική ταφή και την αποτέφρωση των αποβλήτων.

3. Ανάλυση δεδομένων: Η ξενοδοχειακή βιομηχανία παράγει πολλά απόβλητα και γενικά αποστέλλονται σε χώρους υγειονομικής ταφής χωρίς κατάλληλη επεξεργασία. Το πρώτο βήμα για τη διαχείριση της ανάλυσης δεδομένων των αποβλήτων είναι η διενέργεια ελέγχου αποβλήτων. Ο έλεγχος αποβλήτων είναι ο προσδιορισμός της διαδικασίας παραγωγικότητας από τις πρακτικές διαχείρισης αποβλήτων στα ξενοδοχεία. Με τη βοήθεια των συμπιεστών απορριμμάτων, ο όγκος των αποβλήτων μπορεί να μειωθεί. Τα οργανικά απόβλητα στο ξενοδοχείο μπορούν να μειωθούν με τους κομποστοποιητές τροφίμων. Η κομποστοποίηση είναι μια βιολογική διαδικασία που χρειάζεται συγκεκριμένη θερμοκρασία υγρασία, αερισμό και αναλογία άνθρακα και αζώτου. Το κομπόστ είναι ένα χρήσιμο βελτιωτικό εδάφους και γόνιμη κοπριά.

4. Ανάπτυξη πλαισίου: Το πλαίσιο αναπτύσσεται με επίκεντρο το οποίο μπορεί να εξοικονομήσει κόστος για τους τοπικούς προμηθευτές και το κόστος εργασίας για το χειρισμό των αποβλήτων. Ταξινομείται σε δύο κατηγορίες:

- Κέρδη από ανακυκλώσιμα και κομποστοποιήσιμα απόβλητα: Αυτή είναι η μέθοδος παραγωγής κέρδους από επιχειρηματικές εκδηλώσεις.
- Βιωσιμότητα από τη διαχείριση αποβλήτων: Όταν δίνεται προσοχή στις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές πτυχές της βιωσιμότητας και υπάρχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων, οποιοδήποτε πλαίσιο μπορεί να λειτουργήσει.

Οι βέλτιστες πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης μπορούν να διατηρήσουν την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα του προορισμού για τον τουρισμό στο μέλλον. Ορισμένα μέτρα μπορούν να αυξήσουν άμεσα τα έσοδα, όπως τα τέλη ενέργειας και νερού που σχετίζονται με την αποδοτικότητα. Το πρόσθετο κόστος για την παροχή υπηρεσιών επαρκούς χωρητικότητας για την αντιμετώπιση της τουριστικής ζήτησης αιχμής θα πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο της διαφύλαξης ή της αύξησης των τουριστικών εσόδων μέσω της διατήρησης ή της βελτίωσης της ελκυστικότητας του προορισμού. Ορισμένες υπηρεσίες, όπως η ανακύκλωση, η διαχείριση της κυκλοφορίας και η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, μπορούν να δημιουργήσουν οικονομική δραστηριότητα εντός του προορισμού (Styles et al., 2013).

Ο βιώσιμος τουρισμός αποσκοπεί στην αύξηση των οφελών, την ευαισθητοποίηση και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων που προκαλεί ο τουρισμός στους προορισμούς. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, της άγριας ζωής και των φυσικών πόρων κατά την ανάπτυξη και τη διαχείριση των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Η μετακίνηση με μεταφορικά μέσα φιλικά προς το περιβάλλον αντί για οχήματα με ορυκτά καύσιμα θα αυξήσει το επίπεδο ευαισθητοποίησης των επισκεπτών για την αειφορία. Οι εναλλακτικές λύσεις βιώσιμου/πράσινου ταξιδιού για διακοπές είναι οι εξής (Collier, 2021):

1. Ελαχιστοποίηση ή περικοπή των αεροπορικών ταξιδιών.
2. Μείνετε περισσότερο όταν ταξιδεύετε
3. Επέλεξε το τρένο
4. Επέλεξε μια περιβαλλοντικά φιλική εταιρεία
5. Κάνε Autostop.
6. Χαμηλότερη κατανάλωση κρέατος όταν ταξιδεύετε Wildlife, not entertainers
7. Παραμονή στο σπίτι
8. Προτιμήστε επαναχρησιμοποιήσιμα προϊόντα

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζει τον βιώσιμο τουρισμό ως "τουρισμό που λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των επισκεπτών, της βιομηχανίας, του περιβάλλοντος και των κοινοτήτων υποδοχής". Αυτό σημαίνει ότι ο βιώσιμος τουρισμός πρέπει να χρησιμοποιεί βέλτιστα τους περιβαλλοντικούς πόρους που αποτελούν βασικό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης, να σέβεται την κοινωνικοπολιτιστική αυθεντικότητα των ντόπιων και να εξασφαλίζει μακροπρόθεσμες οικονομικές δραστηριότητες. Ακολουθούν ορισμένοι βασικοί τρόποι για την προώθηση του βιώσιμου τουρισμού (Conserve Energy Future, 2022):

1. Μην προτιμάτε το αεροπλάνο, ή να παίρνετε πτήσεις χωρίς στάση
2. Go green.
3. Ευαισθητοποίηση για τον αειφόρο τουρισμό
4. Στήριξε τοπικές επιχειρήσεις
5. Στήριξε τη νομοθεσία που προωθεί τον βιώσιμο τουρισμό
6. Αγόρασε souvenirs από τοπικά καταστήματα
7. Υποστήριξε την δράση ενάντια στο παράνομο εμπόριο
8. Περπάτησε
9. Προώθησε τον βιώσιμο τουρισμό στο στενό σου κύκλο
10. Ταξίδεψε πιο τοπικά
11. Μοιράσου τις βιώσιμες ταξιδιωτικές σου εμπειρίες
12. Εθελοντισμός σε οργανώσεις που αυξάνουν την ευαισθητοποίηση για τη βιωσιμότητα
13. Μη χρήση πλαστικού

Τα ακόλουθα σημεία συνοψίζουν την εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης όσον αφορά την προσέγγιση "Σχεδιάζω-Διαπραγματεύομαι-Ελέγχω-Δραστηριοποιούμαι" και εξετάζουν τις σχετικές πτυχές για κάθε στάδιο. Βασικά σημεία είναι η καθιέρωση μιας περιβαλλοντικής πολιτικής σε επίπεδο οργανισμού, μαζί με την ανάπτυξη σχεδίων δράσης με συγκεκριμένους στόχους (Styles, 2013), τα οποία θα βοηθήσουν στη δημιουργία ενός καλύτερου τουριστικού περιβάλλοντος πέρα από τα μέτρα περιβαλλοντικής ρύπανσης.

Ο προσδιορισμός των σημαντικών περιβαλλοντικών πτυχών είναι το πρώτο στάδιο της περιβαλλοντικής διαχείρισης. Μετά την περιβαλλοντική ανασκόπηση, η παρακολούθηση των δεικτών περιβαλλοντικών επιδόσεων αποτελεί σημείο αναφοράς για την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών για τη βιώσιμη προμήθεια, την ελαχιστοποίηση του νερού, των αποβλήτων και της ενέργειας.

Πλάνο:

- Προσδιορισμός προτεραιοτήτων (περιβαλλοντικές προοπτικές, π.χ. χρήση ενέργειας και νερού, ελαχιστοποίηση αποβλήτων, βιώσιμες προμήθειες, ανακύκλωση, έλεγχος της ρύπανσης).
- Ίδρυση μιας πολιτικής που θα ασχολείται με τα συγκεκριμένα ζητήματα.
- Προσδιορισμός προτύπων επιδόσεων και ευκαιριών βελτίωσης
- Κατανομή αρμοδιοτήτων
- Καθορισμός στόχων και σκοπών

- Προετοιμάζει σχέδια δράσης, προγράμματα και διαδικασίες για την επίτευξη των στόχων απόδοσης.

Do:

- Responsible people implement plans, programs, and procedures

Check:

- Monitor results
- Assess performance against objectives and targets
- Determine reasons for deviations, failures, and non-conformances

Δράση:

- Λήψη διορθωτικών μέτρων για μη συμμορφώσεις
- Εξετάζει την απόδοση των στοιχείων του συστήματος όσον αφορά τους στόχους
- Εντοπισμός μεταβαλλόμενων συνθηκών
- Αλλαγή των στοιχείων του συστήματος εάν είναι απαραίτητο (πολιτική, στόχοι, στόχοι, αρμοδιότητες, σχέδια κ.λπ.)

Περίληψη

Η εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης στους τουριστικούς οργανισμούς είναι απαραίτητη για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και των εκπομπών αερίων σε διάφορες τουριστικές δραστηριότητες. Στην παρούσα ενότητα προτείνονται βασικές πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης στον τομέα του τουρισμού για τους διαχειριστές προορισμών, τους ταξιδιωτικούς πράκτορες, τα καταλύματα (διαχείριση νερού), τα καταλύματα (διαχείριση αποβλήτων), τα καταλύματα (διαχείριση ενέργειας), τους χώρους κουζίνας και τα κάμπινγκ.

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται επίσης συμβουλές για τη διαχείριση των αποβλήτων στον ξενοδοχειακό κλάδο και εναλλακτικές λύσεις πράσινων ταξιδιών για τους τουρίστες, ώστε να αυξηθεί εν συντομία η ευαισθητοποίηση σχετικά με την περιβαλλοντική διαχείριση και τις βιώσιμες προοπτικές. Η εφαρμογή ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης απαιτεί βασικά βήματα όπως ο σχεδιασμός, η εκτέλεση, ο έλεγχος και η δράση, τα οποία συμβάλλουν στη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στη δημιουργία ενός καλύτερου τουριστικού περιβάλλοντος για τους επισκέπτες και την τοπική κοινότητα.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

1. Ποιες είναι οι τάσεις της τουριστικής εγκατάστασης να εφαρμόζει πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης, ιδίως διαχείρισης αποβλήτων, λαμβάνοντας υπόψη θέματα κόστους και οφέλους;

2. Πόσο διατεθειμένοι είναι οι επαγγελματίες του τουρισμού στους οργανισμούς τους να δημιουργήσουν ένα καλύτερο τουριστικό περιβάλλον εφαρμόζοντας βασικές πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης;

7. Activities to reduce energy consumption and greenhouse gas emissions.

Σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (2022), η εξασφάλιση πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και καθαρή ενέργεια για όλους είναι ζωτικής σημασίας. Οι εκπομπές CO₂ που σχετίζονται με την ενέργεια αυξάνονται κατά 6% το 2021. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μπορούν να μειωθούν με την επιτόπια παραγωγή ενέργειας με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και άλλους φιλικούς προς το κλίμα ενεργειακούς πόρους. Παραδείγματα περιλαμβάνουν ηλιακούς συλλέκτες σε στέγες, ηλιακή θέρμανση νερού, αιολική παραγωγή, κυψέλες καυσίμου που λειτουργούν με φυσικό αέριο ή ανανεώσιμο υδρογόνο και γεωθερμική ενέργεια.

Επτά συμβουλές για την ελαχιστοποίηση της χρήσης ενέργειας στα τουριστικά καταλύματα (Ecobnb, 2021):

1. Παρακολουθήστε τη χρήση ενέργειας: Το πιο αποτελεσματικό βήμα για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας είναι η παρακολούθηση της χρήσης ενέργειας. Αυτό θα σας δώσει μια ιδέα σχετικά με το πού χρησιμοποιείται περισσότερο η ενέργειά σας. Μπορείτε να καταρτίσετε ένα σχέδιο για την ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης. Οι επιχειρήσεις μπορούν να παρακολουθούν την ενεργειακή τους κατανάλωση εγκαθιστώντας ένα επαγγελματικό ενεργειακό μόνιτορ, μια συσκευή που βοηθά στη μέτρηση της κατανάλωσης ενέργειας και των συνηθειών χρήσης.

2. Εκπαίδευση προσωπικού και επισκεπτών: Το προσωπικό σας περνάει το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας του επιβλέποντας τις λειτουργίες και δουλεύοντας στις εγκαταστάσεις, γνωρίζει τους τομείς όπου η περισσότερη ενέργεια χρησιμοποιείται αποτελεσματικά και όπου σπαταλιέται ενέργεια. Ενημερώστε το προσωπικό σας για το σχέδιό σας να κάνετε το περιβάλλον σας πιο βιώσιμο.

3. Η εκπαίδευση του προσωπικού και των επισκεπτών είναι το κλειδί για την αλλαγή της συμπεριφοράς τους ώστε να ελαχιστοποιείται η χρήση ενέργειας, σβήνοντας τα φώτα και άλλες συσκευές, όπως οι υπολογιστές, αντί να τις αφήνουν σε κατάσταση αναμονής. Η εκπαίδευση του προσωπικού με τη διεξαγωγή σεμιναρίων ή σύντομων συναντήσεων και η παράδοση ενημερωτικών φυλλαδίων στους επισκέπτες θα αυξήσει επίσης την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις εκπομπές αερίων και το αποτύπωμα άνθρακα.

4. Επιθεώρηση και συντήρηση των συσκευών: Συχνά ο εξοπλισμός κατανάλωσης ενέργειας και ελέγχου, όπως οι λέβητες, καταναλώνει πολλή ενέργεια όταν λειτουργεί κακώς. Επιθεωρείτε τακτικά αυτές τις συσκευές για τυχόν ζημιές και φροντίστε να

αντικαθιστάτε και να επισκευάζετε τυχόν εξαρτήματα που μπορεί να έχουν υποστεί βλάβη. Επιθεωρήστε τους σωλήνες για διαρροές και αναθέστε την επιθεώρηση των συσκευών αερίου στο κατάλυμά σας.

5. Βελτιστοποίηση του συστήματος HVAC: Τα συστήματα θέρμανσης, εξαερισμού και κλιματισμού (HVAC) καταναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας, ιδίως σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες διαμονής. Κατ' αρχάς, ορίστε ένα βέλτιστο εύρος θερμοκρασίας για όλους τους χώρους του ξενοδοχείου. Δεδομένου ότι κάθε δωμάτιο/περιοχή έχει διαφορετική απαίτηση θέρμανσης/ψύξης για διαφορετική ώρα κάθε μέρα, αυτό θα συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και του λογαριασμού κοινής ωφέλειας.

6. Πηγαίνετε στην ηλιακή ενέργεια: Ο ήλιος είναι μια ανανεώσιμη πηγή ενέργειας και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να την εκμεταλλεύονται. Μπορείτε να μειώσετε την κατανάλωσή σας μεταβαίνοντας σε ηλιακούς συλλέκτες. Αυτό όχι μόνο θα σας προστατεύσει από την αύξηση του ενεργειακού κόστους, αλλά θα σας βοηθήσει επίσης να παραμείνετε στον ανταγωνισμό.

7. Μεγιστοποιήστε την ενεργειακή απόδοση με καλύτερη μόνωση: Η μόνωση συσκευών όπως αγωγοί, τοίχοι, συστήματα HVAC και σωλήνες νερού θα συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.

8. Εγκαταστήστε αντλίες θερμότητας με πηγή αέρα: είναι μια βιώσιμη μέθοδος για τη θέρμανση του σπιτιού και του νερού σας. Αυτό το gadget απορροφά θερμότητα από τον εξωτερικό αέρα για να θερμάνει το κατάλυμα και το νερό σας. Παρόλο που οι αντλίες αυτές απαιτούν ηλεκτρική ενέργεια για να λειτουργήσουν, είναι ενεργειακά αποδοτικές. Η ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται είναι πολύ μικρότερη από την ποσότητα θερμότητας που παράγεται, γεγονός που τις καθιστά πιο βιώσιμες.

Ο τουρισμός ευθύνεται για το 8% των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Από τις πτήσεις με αεροπλάνο και τις βόλτες με πλοίο μέχρι τα αναμνηστικά και τα καταλύματα, διάφορες δραστηριότητες συμβάλλουν στο αποτύπωμα άνθρακα του τουρισμού. Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του αποτυπώματος εκπέμπεται από επισκέπτες από χώρες υψηλού εισοδήματος (Sustainable Travel International, 2020). Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τον βιομηχανικό τομέα, όπως η ενεργειακή απόδοση, η εναλλαγή ορυκτών καυσίμων, η αποτελεσματική χρήση και ανακύκλωση υλικών και η επένδυση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Meade, 2020- Nazli, 2013a). Οι κυριότεροι τύποι ή πηγές ανανεώσιμης ενέργειας είναι (United Nations Environment Program, 2013- Cerovic et al., 2014): η ηλιακή ενέργεια από τον ήλιο- η γεωθερμική ενέργεια από τη θερμότητα στο εσωτερικό της γης- η αιολική ενέργεια- η βιομάζα από τα φυτά, και- η υδροηλεκτρική ενέργεια από το ρέον νερό.

Περίληψη

Στην παρούσα ενότητα συζητήθηκαν βασικές επιχειρηματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τουρισμό για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στον τουριστικό κλάδο. Προτείνονται πιθανές λύσεις στους αξιωματούχους της τουριστικής βιομηχανίας για τη μείωση των επιπτώσεων των αερίων του θερμοκηπίου και των ατμοσφαιρικών ρύπων ώστε να λειτουργούν βιώσιμα, αποτελεσματικά και να ανταποκρίνονται ανάλογα στις ανάγκες

των επισκεπτών του προορισμού. Στην ενότητα παρουσιάζονται επίσης οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στον τουρισμό που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την τουριστική βιομηχανία, όπως η ηλιακή ενέργεια, η αιολική ενέργεια, η γεωθερμική ενέργεια, η βιομάζα και η υδροηλεκτρική ενέργεια και αυξάνεται η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διαχείριση της ενέργειας, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας σε όλη τη διάρκεια της εμπειριστατωμένης συζήτησης.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

1. Ποιες μπορούν να είναι οι θεμελιώδεις δραστηριότητες της τουριστικής βιομηχανίας για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου;
2. Πώς θα πρέπει οι τουριστικές επιχειρήσεις να επαναδραστηριοποιηθούν μαζί με τους ανθρώπινους πόρους τους και μια στρατηγική προοπτική, ώστε να μπορούν να λειτουργούν βιώσιμα και να χρησιμοποιούν ενεργειακά αποδοτικά εργαλεία;

3. Μείωση του αποτυπώματος άνθρακα

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να μειώσετε το αποτύπωμα άνθρακα όταν ταξιδεύετε. Μερικά παραδείγματα είναι (Terrarass, 2021): 1) Αντικαταστήστε τα αεροπορικά ταξίδια με πράσινες εναλλακτικές λύσεις. 2) Κάντε φιλικές προς το κλίμα επιλογές όταν πετάτε. 3) Μείνετε σε ξενοδοχεία φιλικά προς το περιβάλλον. 4) Να είστε έξυπνοι με την ενέργεια και το νερό. 5) Εκμεταλλευτείτε την πινακίδα "Μην ενοχλείτε". 6) Συσκευάστε τα επαναχρησιμοποιήσιμα αντικείμενά σας- 7) Περπατήστε, κάντε ποδήλατο και χρησιμοποιήστε τα μέσα μαζικής μεταφοράς- 8) Φάτε τοπική κουζίνα και- 9) Εξισορροπήστε τις υπόλοιπες εκπομπές σας με αντισταθμίσεις άνθρακα.

Ακολουθούν άλλοι τρόποι για να μειώσετε το αποτύπωμα άνθρακα της τουριστικής σας επιχείρησης (Βιώσιμος Τουρισμός 2030, 2019- UNWTO, 2017):

- Παρέχετε σαφείς και ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα που μπορούν να απολαύσουν οι επισκέπτες εντός και εκτός του ξενοδοχείου, όπως περπάτημα, τρέξιμο, ποδηλασία, κανό κ.λπ.
- Παρέχετε πληροφορίες στον ιστότοπό σας και στα φυλλάδιά σας που αναδεικνύουν τις επιλογές των δημόσιων συγκοινωνιών.
- Εάν υπάρχουν περιορισμένες επιλογές μέσων μαζικής μεταφοράς, προωθήστε την ποδηλασία και τις ενοικιάσεις ποδηλάτων, το περπάτημα και τα ιδιωτικά ομαδικά λεωφορεία και λεωφορεία που θα μεταφέρουν επιβάτες ταυτόχρονα.
- Προσφέρετε κίνητρα στους επισκέπτες που επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς, όπως εκπτώσεις, ειδικά δώρα/υπηρεσίες κ.λπ.
- Παρέχετε υποδομές φόρτισης ηλεκτρικών αυτοκινήτων για τους επισκέπτες και το προσωπικό σας
- Εάν έχετε εταιρικό όχημα, δημιουργήστε ένα σχέδιο για τη μετάβαση σε ηλεκτρικά οχήματα
- Εάν χρησιμοποιείτε πλωτά σκάφη, αμαξίδια γκολφ ή άλλα οχήματα που κινούνται με ορυκτά καύσιμα, αναζητήστε ηλεκτρικές επιλογές
- Βεβαιωθείτε ότι οι εγκαταστάσεις σας είναι φιλικές προς τους πεζούς και τους ποδηλάτες, παρέχοντας χώρους στεγνώματος, εργαλεία επισκευής και πάγκο, ασφαλή χώρο αποθήκευσης κ.λπ.
- Ενθαρρύνετε το προσωπικό σας να χρησιμοποιεί τα μέσα μαζικής μεταφοράς και να χρησιμοποιεί το αυτοκίνητο με κοινόχρηστο αυτοκίνητο και προσφέρετε κίνητρα
- Προσφέρετε στο προσωπικό ένα επίδομα για την αγορά ενός ποδηλάτου ή μιας κάρτας λεωφορείου για να αντισταθμίσετε τις απαιτήσεις/πιέσεις στάθμευσης στην επιχείρησή σας.

Ενώ το αποτύπωμα άνθρακα είναι ένας συνδυασμός των αρνητικών επιπτώσεων που έχει η δράση κάποιου στο περιβάλλον, το αποτύπωμα άνθρακα είναι όλα τα θετικά πράγματα που κάνει κάποιος για να επηρεάσει το αποτύπωμά του. Ο στόχος είναι να μεγαλώσει το αποτύπωμα του χεριού σας μεγαλύτερο από το αποτύπωμά σας (Climate One, 2014-Nazli, 2013).

Το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της προσέγγισης του αποτυπώματος άνθρακα είναι ότι το αποτύπωμα μπορεί να επιτευχθεί μέσω της βελτίωσης των επιδόσεων άλλων φορέων και της μείωσης του αποτυπώματός τους σε άνθρακα (Lakanen et al., 2022). Δράσεις όπως η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, η μείωση της χρήσης υλικών, η φιλική προς το κλίμα επιλογή πρώτων υλών, η ανάπτυξη της ανακυκλωσιμότητας των προϊόντων, η μείωση της ποσότητας των αποβλήτων, η επιμήκυνση της διάρκειας ζωής των προϊόντων και η βελτίωση της χρηστικότητας των προϊόντων μπορούν να έχουν αντίκτυπο στο αποτύπωμα άνθρακα ενός προϊόντος.

Ο ξενοδοχειακός τομέας αντιπροσωπεύει περίπου το 1% των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και το ποσοστό αυτό πρόκειται να αυξηθεί. Η φιλοξενία, όπως και άλλοι κλάδοι, έχει την ευθύνη να διαχειρίζεται τον αντίκτυπο της στον πλανήτη μας (Grimm et al., 2018), επομένως, έχει την ευθύνη να μειώσει το αποτύπωμα άνθρακα και στον κλάδο. Από την άλλη πλευρά, μια μελέτη του Chan (2021) εντόπισε επτά εμπόδια για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα στον ξενοδοχειακό κλάδο, όπως (1) η έλλειψη συνολικής κατανόησης, (2) η έλλειψη πρωτοβουλίας των ιδιοκτητών, (3) το πρόβλημα της μέτρησης, (4) η έλλειψη συντονισμού και υποστήριξης από τους ενδιαφερόμενους φορείς, (5) η έλλειψη ισχυρού διαμεσολαβητή, (6) η εξισορρόπηση των συμφερόντων και (7) οι ριψοκίνδυνες επενδύσεις.

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης υπονοεί τη διαδικασία επίτευξης ισορροπίας μεταξύ οικονομικών, κοινωνικών και οικολογικών απαιτήσεων, υπό την προϋπόθεση ότι θα διασφαλίζεται "η ικανοποίηση των αναγκών των σημερινών γενεών χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους". Οι οργανισμοί θα πρέπει να δίνουν προσοχή στην ισορροπία μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής διαχείρισης, γνωρίζοντας ότι αν ο οργανισμός μειώσει το αποτύπωμα άνθρακα, σεβαστεί το περιβάλλον και δείξει τον εαυτό του στους επισκέπτες, θα επωφεληθεί από αυτή την κατάσταση σε οικονομικό επίπεδο (Cohen, 2020).

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει ήδη τον τομέα της φιλοξενίας. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα αυξάνουν το κόστος λειτουργίας και μειώνουν τον αριθμό των τουριστών που επισκέπτονται ορισμένους προορισμούς. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής μπορεί να επηρεάσουν άμεσα την τουριστική ζήτηση, παρεμβαίνοντας στην επιλογή του προορισμού και την περίοδο του ταξιδιού, ή έμμεσα επηρεάζοντας την ποιότητα της εμπειρίας, την αρνητική αντίληψη μετά από ακραία φαινόμενα και την ανασφάλεια σχετικά με το τουριστικό σημείο. Ως εκ τούτου, οι τουριστικοί οργανισμοί θα πρέπει να δώσουν προσοχή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις δραστηριότητές τους, στις τουριστικές δραστηριότητες και στον προορισμό στο σύνολό του.

Περίληψη

Αυτή η ενότητα παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος στις τουριστικές επιχειρήσεις, τη διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των τουριστών στη διαδικασία παραγωγής του ανθρακικού αποτυπώματος, την

ευαισθητοποίηση της κατανάλωσης, ακόμη και αν η υπηρεσία παρέχεται λαμβάνοντας υπόψη το ανθρακικό αποτύπωμα, και τα εμπόδια για τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος στον ξενοδοχειακό κλάδο. Η λεπτομερής συζήτηση αφορούσε επίσης την εξισορρόπηση των αναγκών για περιβαλλοντική διαχείριση και οικονομική ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη το ανθρακικό αποτύπωμα και το αποτύπωμα άνθρακα. Συζητήθηκαν εν συντομία οι αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην τουριστική βιομηχανία, η μείωση του αριθμού των τουριστών σε ορισμένους προορισμούς και οι προτιμήσεις για τουριστικούς προορισμούς λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

1. Πώς θα εξισορροπήσουν οι τουριστικές επιχειρήσεις τα ζητήματα κόστους και οφέλους για τις περιβαλλοντικές επιχειρηματικές επενδύσεις;
 1. 2. Ποιες είναι οι τάσεις των τουριστικών επιχειρήσεων για τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και την αύξηση του ανθρακικού αποτυπώματος;

4. Υποστήριξη των τοπικών επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών και του δίκαιου εμπορίου

Μειώνοντας τα χιλιόμετρα που διανύουν τα τρόφιμα, τα είδη σπιτιού ή άλλα αντικείμενα, μειώνετε το ανθρακικό σας αποτύπωμα. Τα τοπικά προϊόντα δεν απαιτούν μακρινά ταξίδια στο εξωτερικό ή στη χώρα. Ο τρόπος του μπορεί να μειώσει την κατανάλωση καυσίμων και την ατμοσφαιρική ρύπανση.

Η αύξηση της κατανάλωσης τοπικών τροφίμων τονώνει την οικονομία και παίζει ρόλο στη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα ελαχιστοποιώντας τις περιβαλλοντικές ζημιές που συμβαίνουν κατά τη μεταφορά τροφίμων (Sims, 2009). Η αγορά τοπικών προϊόντων κάνει πολλά για το φυσικό περιβάλλον (Thompson, 2017):

Μειώστε τα διατροφικά σας μίλια: Με τις τοπικές αγορές, αγοράζετε αγαθά που παράγονται στην τοπική σας κοινότητα. Όταν ψωνίζετε από το παντοπωλείο, πολλά από τα τρόφιμα που αγοράζετε ταξιδεύουν πολύ περισσότερο για να φτάσουν στο πιάτο σας. Μειώνοντας τα χιλιόμετρα, μειώνετε τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των τροφίμων σας. Τα τοπικά τρόφιμα δεν δημιουργούν μεγάλο αποτύπωμα άνθρακα μέσω υπερπόντιων αεροπορικών ταξιδιών ή μακρινών ταξιδιών με φορτηγά. Αυτό μειώνει την κατανάλωση καυσίμων και την ατμοσφαιρική ρύπανση. Δεν υπάρχει ανάγκη για εγκαταστάσεις μεταφοράς, συσκευασίας ή ψύξης.

Περισσότερη προσβασιμότητα: Οι τοπικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στις τοπικές τους κοινότητες. Τους είναι εύκολο να φέρνουν τα προϊόντα στους καταναλωτές τους που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση. Οι καταναλωτές έχουν εύκολα πρόσβαση σε πολλά τοπικά προϊόντα εγχώριας παραγωγής χωρίς να εγκαταλείπουν την κοινότητά τους. Οι αγοραστές μπορούν εύκολα να περπατήσουν μέχρι την τοπική αγορά για να ψωνίσουν. Με τα μεγαλύτερα παντοπωλεία και πολυκαταστήματα, συνήθως δεν είναι σε θέση να βρίσκονται σε κεντρικό σημείο. Αυτά τα μεγαλύτερα καταστήματα λιανικής πώλησης απαιτούν περισσότερο χώρο, συχνά πρέπει να μετακινηθούν εκτός πόλης. Έτσι, οι καταναλωτές αναγκάζονται να οδηγούν σε αυτά τα καταστήματα, γεγονός που αυξάνει την κατανάλωση καυσίμων και το αποτύπωμα άνθρακα.

Φρέσκα προϊόντα: Αγοράζοντας και τρώγοντας τοπικά, οι καταναλωτές μπορούν να απολαμβάνουν φρέσκα και θρεπτικά προϊόντα. Πολλοί τοπικοί παραγωγοί είναι υπερήφανοι που διατηρούν τα προϊόντα τους βιολογικά, χωρίς ορμόνες και φυτοφάρμακα. Αυτό είναι επίσης ευεργετικό για το περιβάλλον. Η διατήρηση των βλαβερών τοξινών, όπως τα φυτοφάρμακα, έξω από τον αέρα συμβάλλει στη βελτίωση των καλλιεργειών και της ποιότητας του αέρα.

Προστασία της τοπικής γης και της άγριας ζωής: Η αγορά τοπικών προϊόντων συμβάλλει επίσης στην προστασία της τοπικής γης και της άγριας ζωής. Αγοράζοντας τοπικά, υποστηρίζετε τους τοπικούς αγρότες και παραγωγούς. Με αυτή τη στήριξη, οι εκμεταλλεύσεις αυτές μπορούν να παραμείνουν σε λειτουργία. Επειδή τα αγροκτήματα ανήκουν και λειτουργούν από τοπικούς αγρότες και παραγωγούς, δεν πωλούνται σε

τοπικούς εργολάβους. Οι τοπικοί προγραμματιστές θα μπορούσαν να μεταμορφώσουν πλήρως τη γη, καταστρέφοντας την άγρια ζωή που την αποκαλεί σπίτι της. Ή, παραγωγοί μεγάλων επιχειρήσεων θα μπορούσαν να αγοράσουν το αγρόκτημα και να ενσωματώσουν απάνθρωπες και μη φιλικές προς το περιβάλλον γεωργικές πρακτικές.

Τοπικό εργατικό δυναμικό: Εάν αγοράζετε τα τρόφιμά σας από την τοπική αγορά αγροτών, βοηθάτε να διατηρηθούν οι τοπικοί παραγωγοί, δημιουργοί και αγρότες στις θέσεις εργασίας τους. Δημιουργείτε επίσης μια ευκαιρία για άλλες τοπικές θέσεις εργασίας, όπως η ομάδα που οργανώνει τη λαϊκή αγορά, η ομάδα που στήνει τους πάγκους, η ομάδα που καθαρίζει στο τέλος της ημέρας κ.λπ. Όλες αυτές οι τοπικές επιχειρήσεις με τοπικούς εργαζόμενους υπάρχουν επειδή οι καταναλωτές απαιτούν τοπικά προϊόντα. Χωρίς αυτή τη ζήτηση των καταναλωτών, αυτές οι τοπικές επιχειρήσεις μπορεί να μην υπήρχαν. Πολλοί από τους εργαζόμενους θα έπρεπε να αναζητήσουν εργασία αλλού, εκτός της κοινότητας. Αυτό θα πρόσθετε τη συμφόρηση των αυτοκινητοδρόμων και την κατανάλωση καυσίμων, αυξάνοντας το αποτύπωμα άνθρακα.

Η επιλογή με τη μικρότερη ένταση άνθρακα είναι αυτή που έχει διανύσει τα λιγότερα χιλιόμετρα- ωστόσο, η πραγματικότητα είναι ότι το διεθνές εμπόριο δεν θα σταματήσει για την κλιματική αλλαγή. Οι βιώσιμες λύσεις στην παγκοσμιοποίηση είναι επιβεβλημένες για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα της επιχείρησής σας. Σε αυτό το σημείο μπορεί να βοηθήσει το δίκαιο εμπόριο (Meade, 2020). Το δίκαιο εμπόριο στον τουρισμό είναι η έννοια της επίσκεψης ενός τόπου ως τουρίστας και η προσπάθεια να υπάρξει θετικός αντίκτυπος στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία του τόπου αυτού. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υποστηρίζετε τις τοπικά διαχειριζόμενες επιχειρήσεις και να συμμετέχετε σε δραστηριότητες που δεν βλάπτουν το περιβάλλον και δεν εκμεταλλεύονται τον τοπικό πολιτισμό.

Υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα στον τουρισμό δίκαιου εμπορίου. Με πολλούς τρόπους, συνδέει τους τουρίστες με τον πολιτισμό και την κοινωνία που επισκέπτονται και επιτρέπει στους ταξιδιώτες να συμβάλλουν θετικά στις κοινότητες που επισκέπτονται. Παρέχει στους ντόπιους κατοίκους αυξημένες οικονομικές ευκαιρίες, επιτρέποντάς τους να στηρίξουν καλύτερα τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους. Μπορεί επίσης να προσφέρει μια θαυμάσια ευκαιρία για ανθρώπους από όλο τον κόσμο να συνδεθούν (Justice Tourism Foundation, 2020).

Περίληψη

Η ενότητα παρουσιάζει σύντομες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υποστήριξης των τοπικών επιχειρήσεων και εμπορών τροφίμων και ποτών και εξηγεί τη σημασία του δίκαιου εμπορίου στις τοπικές κοινότητες και των δίκαιων επιχειρηματικών πρακτικών, έτσι ώστε οι τοπικές κοινότητες να επωφεληθούν από διάφορες τουριστικές δραστηριότητες, οι τουρίστες να συνδεθούν με τον πολιτισμό και την κοινωνία που επισκέπτονται και να συμβάλουν θετικά στις κοινότητες, προσφέροντας επίσης οικονομικά οφέλη στον τουριστικό προορισμό. Η λεπτομερής συζήτηση συνεχίζεται επίσης με τον τρόπο με τον οποίο η αγορά προϊόντων και υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο επηρεάζει το φυσικό περιβάλλον, όπως η μείωση των διατροφικών μιλίων, η μεγαλύτερη προσβασιμότητα, η διατήρηση της τοπικής γης και η ωφέλεια του τοπικού εργατικού δυναμικού.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

1. Πόσο είναι διατεθειμένες οι τουριστικές επιχειρήσεις να στηρίξουν τις τοπικές επιχειρήσεις ώστε οι βιώσιμοι πόροι να χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά και αποδοτικά;

1. 2. Σε μια πραγματική επιχειρηματική κατάσταση, είναι το δίκαιο εμπόριο ή η δίκαιη επιχειρηματική πρακτική μεγάλο ζήτημα για τις τουριστικές επιχειρήσεις;

2. Μελέτες περιπτώσεων

Μελέτη περίπτωσης 1 - Η εταιρεία X παράγει τρόφιμα, ειδικά για την τουριστική βιομηχανία

Η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τα στελέχη της σύγχρονης οικονομίας. Μπορεί να περιγραφεί ως μια ολιστική διαδικασία συνεχούς βελτίωσης που περιλαμβάνει την ορθή διαχείριση των ανθρώπων και του περιβάλλοντος. Η επιχειρηματική βιωσιμότητα περιλαμβάνει την καλύτερη και αποδοτικότερη εκτέλεση των πάντων. Η πραγματική βιωσιμότητα πρέπει να ενσωματωθεί σε όλες τις λειτουργίες μιας επιχείρησης - από την πολιτική και τη διαχείριση έως τις επιτόπιες δραστηριότητες, όπως οι αγορές, η παραγωγή και η διανομή. Η ανάπτυξη μιας βιώσιμης στρατηγικής θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται στενά με ένα επιχειρηματικό σχέδιο.

Η εταιρεία X παράγει τρόφιμα, ειδικά για ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Η εταιρεία εντοπίζει τις πιέσεις στην αγορά που οδηγούν την επιχείρησή της να γίνει πιο βιώσιμη και χωρίς άνθρακα. Η εταιρεία X πιστεύει ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η μεγιστοποίηση της αξίας των μετόχων στο μέλλον επιτυγχάνονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των πελατών και παρέχοντας υψηλή ποιότητα και αξία: (οδηγός - ποιότητα προϊόντος). Η εταιρεία θα πρέπει να θέσει το όραμά της προς τα που κατευθύνεται, διότι οι εκπρόσωποι του ξενοδοχειακού κλάδου αναζητούν βιώσιμες/φιλικές προς το περιβάλλον λύσεις για τα προϊόντα διατροφής τους. Οι στόχοι της είναι να προμηθευτεί το 100% της ενέργειάς της από ανανεώσιμες πηγές και να χρησιμοποιεί το 100% των πρώτων υλών από τοπικές περιβαλλοντικά πιστοποιημένες πηγές. Η εταιρεία προσπαθεί να αναλύσει τα κενά της όσον αφορά την κατανόηση των προτύπων παραγωγής και την κατανάλωση πόρων και να δει τις προβληματικές περιοχές. Ωστόσο, η εταιρεία δυσκολεύεται να αναπτύξει βιώσιμες στρατηγικές, καθώς δίνει προσοχή στα οικονομικά οφέλη του κλάδου. Ο καθορισμός ενός σαφούς οράματος λαμβάνοντας υπόψη τις μελλοντικές προετοιμασίες για τη βιωσιμότητα και το τι θα φέρει η αγορά όσον αφορά το αποτύπωμα άνθρακα, την ενέργεια και τις περιβαλλοντικές λύσεις που επηρεάζουν την παραγωγή τροφίμων, μπορεί να αποτελέσει ένα σημείο εκκίνησης.

Όντας νέα στον κλάδο, το ποιες ενέργειες μπορεί να λάβει η εταιρεία X για να διατηρήσει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των πελατών στον ξενοδοχειακό κλάδο, αποτελεί μεγάλη πρόκληση και ερωτηματικό. Οποιαδήποτε βιώσιμη λύση τεθεί σε εφαρμογή θα συμβάλει στη διατήρηση του περιβάλλοντος του προορισμού, αλλά ο αριθμός των πραγματικών προσπαθειών έχει σημασία για την προστασία του περιβάλλοντος.

Μελέτη περίπτωσης 2 - Το ξενοδοχείο Υ επιβιώνει σε περιόδους πανδημίας

Το Hotel Υ, ένα τοπικής ιδιοκτησίας ξενοδοχείο τριών αστέρων, δραστηριοποιείται στον τομέα του τουρισμού για περισσότερα από 25 χρόνια, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης της Βαρκελώνης. Το ξενοδοχείο διαθέτει μια μικρή ομάδα που φροντίζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης έχει κάποιες λαμπρές ιδέες για να ενισχύσει την επιχείρησή του, αλλά η πανδημία Covid-19 άλλαξε τις μελλοντικές προοπτικές. Ο 55χρονος Χανί λατρεύει το φυσικό περιβάλλον της Βαρκελώνης. Σκέφτεται να ανακαινίσει το ξενοδοχείο του με λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας, επιλογές εξοικονόμησης νερού και να αγοράζει τοπικά τρόφιμα σε κοντινή απόσταση με ενεργειακά αποδοτικά μέσα μεταφοράς αντί να χρησιμοποιεί οχήματα που κινούνται με καύσιμα. Αλλά το λειτουργικό κόστος είναι ένας πόνος και ένας αγώνας γι' αυτόν.

Κατά την περίοδο αιχμής, πάρα πολλοί διεθνείς επισκέπτες φτάνουν στο κατάλυμά του και παρατηρεί ότι αλληλεπιδρούν συνεχώς με τους ντόπιους. Ο ιδιοκτήτης σκέφτεται να προσλάβει περισσότερους ντόπιους για το ξενοδοχείο του για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών, επίσης πρόθυμος να βοηθήσει τους ντόπιους και να τους εκπαιδεύσει και να τους ενημερώσει για τη βιωσιμότητα των λειτουργιών και την προστασία του περιβάλλοντος. Η επιχείρηση αντιμετωπίζει επίσης την τρέχουσα πανδημία, το κλείσιμο των επιχειρήσεων, τα οικονομικά ζητήματα και τις δραστικές αλλαγές στον αριθμό των επισκεπτών που επηρεάζουν τις τοπικές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, το τρέχον και το μελλοντικό σχέδιο του ιδιοκτήτη της επιχείρησης για την αποκατάσταση της επιχείρησής του και η επανεκτίμηση των προοπτικών για την οικονομική ανάπτυξη, την τοπική κοινωνία και τις περιβαλλοντικές δράσεις είναι καίριας σημασίας.

Τα βασικά ερωτήματα είναι τα εξής: Πώς θα αναλάβει δράση ο Χανί για τη διατήρηση της τουριστικής του επιχείρησης παρά την τρέχουσα πανδημία και τις οικονομικές διακυμάνσεις; Πώς μπορεί το ξενοδοχείο Υ να εξισορροπήσει τη χρήση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων της βιωσιμότητας, ώστε να δημιουργήσει μια κατάσταση win-win τόσο για το ξενοδοχείο, όσο και για την τοπική κοινότητα και τους επισκέπτες;

Μελέτη περίπτωσης 3 - Το ταξιδιωτικό γραφείο Α επαναφέρει τις απόψεις του για τα πράσινα ταξίδια

Το ταξιδιωτικό γραφείο Α δραστηριοποιείται στον τομέα του τουρισμού εδώ και επτά χρόνια. Το πρακτορείο έχει τις συνήθεις δραστηριότητές του, όπως η παρακολούθηση των κρατήσεων, η πρόσληψη πρακτόρων και η προετοιμασία και οργάνωση εκδρομών σε αρχαία μνημεία και διάφορους εγχώριους και διεθνείς προορισμούς για τους επισκέπτες. Το πρακτορείο είναι πρόθυμο να συλλέξει ανατροφοδότηση από τους πελάτες για τις ταξιδιωτικές τους εμπειρίες, αλλά μερικές φορές δεν ικανοποιεί τις ανάγκες του λόγω διαφόρων λόγων, όπως οι περιορισμένοι πόροι, η έλλειψη συλλογικής προσπάθειας και τα μισθολογικά ζητήματα των εργαζομένων. Καθώς περνάει ο καιρός στην επιχείρησή του, οι ταξιδιώτες άρχισαν να θέτουν διαφορετικές ερωτήσεις σχετικά με την πράσινη προοπτική του ταξιδιωτικού πρακτορείου, το θέμα του αποτυπώματος άνθρακα, τις πράσινες ταξιδιωτικές επιλογές ή τις βιώσιμες προσπάθειες του πρακτορείου αντί για τις συνήθεις ερωτήσεις όπως πού να πάνε, το κόστος των δραστηριοτήτων, τι ώρα φεύγουν και δειπνούν στο ξενοδοχείο.

Η ανάπτυξη μιας πράσινης στρατηγικής/βιώσιμης στρατηγικής για το ταξιδιωτικό γραφείο Α θα βοηθήσει το γραφείο να αναπτυχθεί στην πορεία. Οι εκπαιδευτικές συνεδρίες μπορεί να περιλαμβάνουν την εφαρμογή πρακτικών περιβαλλοντικής διαχείρισης και πώς είναι δυνατή η μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και η αύξηση του αποτυπώματος άνθρακα στην ταξιδιωτική εμπειρία. Αυτές οι συνεδρίες υπενθυμίζουν επίσης στους υπαλλήλους ότι όσο πιο πράσινοι γίνεστε τόσο περισσότερο μπορείτε να προστατεύσετε το περιβάλλον και να αφήσετε τους επισκέπτες να αποφασίσουν ανάλογα ενημερώνοντάς τους. Ως εκ τούτου, οι πράσινες ταξιδιωτικές επιλογές μπορούν να παρουσιαστούν τόσο στους υπαλλήλους όσο και στους επισκέπτες. Η προσεκτική ακρόαση των αναγκών των επισκεπτών, ο σχεδιασμός, η ανάληψη δράσης, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των βημάτων θα βοηθήσουν αυτή τη διαδικασία.

Οι ερωτήσεις είναι οι εξής: Είναι το ταξιδιωτικό γραφείο Α πρόθυμο να κάνει ένα περαιτέρω βήμα για τη διαμόρφωση μιας πράσινης στρατηγικής σχετικά με τα πράσινα ταξίδια στην επιχείρησή του; Πώς μπορεί το Ταξιδιωτικό Πρακτορείο Α να εκπληρώσει τις ανάγκες ή τις ανησυχίες των ταξιδιωτών καθ' όλη τη διάρκεια του πράσινου ταξιδιού τους, ώστε να είναι πλήρως ικανοποιημένοι από τις ταξιδιωτικές τους εμπειρίες;

2. Κουίζ

Ποιο από τα ακόλουθα ΔΕΝ μπορεί να αποτελεί στόχο βιωσιμότητας μιας εταιρείας παραγωγής τροφίμων;

- a. Αύξηση της επίδρασής μας στα τοπικά αποθέματα νερού μέσω της υπεύθυνης χρήσης και διάθεσης
- b. Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την κατανάλωση ενέργειας στο μηδέν
- c. Να είμαστε σε επαφή με τους ντόπιους σε όλες τις δραστηριότητές μας
- d. Να είμαστε ένας έξυπνος κατασκευαστής όσον αφορά τη μείωση των αποβλήτων

Ποιο δεν είναι ένα από τα εμπόδια που συναντούν τελευταία τα συστήματα διατροφής και γεωργίας στον κόσμο;

- a. Αύξηση της ζήτησης για τρόφιμα λόγω αύξησης του πληθυσμού
- b. Ανταγωνισμός για τους φυσικούς πόρους
- c. Αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
- d. Increase in biodiversity

Τι μπορεί να γίνει για να παρέχονται περισσότερα τρόφιμα στις κοινότητες με λιγότερη και καθαρότερη ενέργεια; Επιλέξτε την καλύτερη απάντηση.

- a. Τα συστήματα τροφίμων και γεωργίας θα πρέπει να απαλλαγούν από την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα
- b. Τα συστήματα τροφίμων και γεωργίας θα πρέπει να αγκαλιάσουν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- c. Όλα αυτά
- d. Απαιτούνται ενεργειακά έξυπνα διατροφικά συστήματα με συντονισμό στη χάραξη πολιτικής και διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Ποιος από τους ακόλουθους παράγοντες είναι απαραίτητος για τη βιωσιμότητα του τουρισμού στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Επιλέξτε την καλύτερη απάντηση.

- a. Υπερβολικός αριθμός επισκεπτών που επισκέπτονται τον προορισμό
- b. Υπερβολική χρήση πλαστικού λόγω επισκέψεων
- c. Αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα
- d. Όλα

Which choice can help the international chain restaurants to operate sustainably?

- a. Πηγή ενέργειας της εταιρείας από μη ανανεώσιμες πηγές
- b. Να απασχολούμε το 95% του προσωπικού μας από άλλες πόλεις ή περιοχές
- c. Κανένα από αυτά

d. Δεν χρησιμοποιούμε πρώτες ύλες από τοπικές περιβαλλοντικά διαπιστευμένες πηγές

Ποια κύρια ανθρώπινη δραστηριότητα προσθέτει στο αποτύπωμα άνθρακα ενός ατόμου;

- a. Χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας (αιολική, ηλιακή κ.λπ.)
- b. Αναπνοή και ανάπτυξη
- c. Χρήση ορυκτών καυσίμων για ενέργεια
- d. Φωτοσύνθεση των φυτών

Μπορείς να βοηθήσεις να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμα _____. Διάλεξε τη σωστή απάντηση.

- a. Αγόρασε και κατανάλωσε τοπικά
- b. Ανακύκλωση
- c. Μείωση της οδήγησης
- d. Όλα τα παραπάνω

Ποιος από τους ακόλουθους παράγοντες συμβάλλει περισσότερο στη σημερινή υπερθέρμανση του πλανήτη;

- a. Ηλιακές κηλίδες
- b. Η τρύπα του όζοντος
- c. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα
- d. Τα σκουπίδια

Πώς μπορούν να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στις εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου; Επιλέξτε την καλύτερη απάντηση.

- a. Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- b. Αγοράστε ηλιακούς συλλέκτες
- c. Χρήση λαμπτήρων και φωτισμού εξοικονόμησης ενέργειας
- d. Όλα τα παραπάνω

Ως πρακτική περιβαλλοντικής διαχείρισης, το προσωπικό του ξενοδοχείου μπορεί να επικεντρωθεί σε ποιον από τους ακόλουθους παράγοντες; Επιλέξτε την καλύτερη απάντηση.

- a. Παρακολούθηση, συντήρηση και βελτιστοποίηση του συστήματος ύδρευσης
- b. Σχεδιασμός για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων
- c. Όλα αυτά
- d. Αποτελεσματική εφαρμογή αντλιών θερμότητας και γεωθερμικής θέρμανσης/ψύξης

Οι πράσινες επιλογές είναι οι σωστές.

Πηγές

Araújo L., (2021), Measuring tourism success: how European National Tourism Organisations are shifting the paradigm. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 14(1), 79-84.

Cadarso M. Á., Tobarra M. Á., García-Alaminos Á., Ortiz M., Gómez N., & Zafrilla J., (2022), The Input–Output Method for Calculating the Carbon Footprint of Tourism: An Application to the Spanish Tourism Industry. In *Advances of Footprint Family for Sustainable Energy and Industrial Systems* (pp. 35-57). Springer, Cham.

Cerović L., Drpić D., & Milojica V., (2014), Renewable energy sources in the function of sustainable business in tourism and hospitality industry. *Turizam*, 18(3), 130-139.

Chan E. S., (2021), Why do hotels find reducing their carbon footprint difficult?, "International Journal of Contemporary Hospitality Management", Vol. 33, No. 5, 1646-1667.

Climate One, (2014), Carbon Handprint Vs Carbon Footprint. Retrieved from <https://www.climateone.org/video/carbon-handprint-vs-carbon-footprint>

Cohen S., (2020), Economic Growth and Environmental Sustainability. Retrieved from <https://news.climate.columbia.edu/2020/01/27/economic-growth-environmental-sustainability/>

Collier L., (2021), Nine Travel Alternatives for Sustainable Travel. Retrieved from <https://greenerideal.com/guides/green-living/9-travel-alternatives-for-sustainable-travel/>

Conserve Energy Future, (2022), 13 Ultimate Ways to Promote Sustainable Tourism. Retrieved from <https://www.conserve-energy-future.com/ways-promote-sustainable-tourism.php>

Ecobnb, (2021), 7 Tips for Minimizing Energy Use in Tourist Accommodation. Retrieved from <https://ecobnb.com/blog/2021/06/minimizing-energy-use-tourist-accommodation/#:~:text=Another%20efficient%20way%20to%20reduce,your%20tourist%20accommodation%20and%20water.>

Gossling S., & Scott D., (2018), The decarbonisation impasse: global tourism leaders' views on climate change mitigation, "*Journal of Sustainable Tourism*", Vol. 26, No. 12, 2071-2086.

Grimm I. J., Alcântara L., & Sampaio C. A. C., (2018), Tourism under climate change scenarios: impacts, possibilities, and challenges. "*Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo*", Vol. 12, 01-22.

Justice Tourism Foundation, (2020), The Importance of Fair Trade. Retrieved from <https://justicetourism.org/the-importance-of-fair-trade/>

Lakanen L., Kumpulainen H., Helppi O., Grönman K., & Soukka R., (2022), Carbon Handprint Approach for Cities and Regions: A Framework to Reveal and Assess the Potential of Cities in Climate Change Mitigation, "*Sustainability*", Vol. 14, No. 11, 6534.

Lawson E. (2018), Effective Ways of Waste Management in the Hotel Industry and Its Importance. Retrieved from https://www.hotel-online.com/press_releases/release/effective-ways-of-waste-management-in-the-hotel-industry-and-its-importance/

Luo Y., Mou Y., Wang Z., Su Z., & Qin Y., (2020), Scenario-based planning for a dynamic tourism system with carbon footprint analysis: A case study of Xingwen Global Geopark, China, "*Journal of Cleaner Production*", Vol. 254, 119999.

Meade M., (2020), Nine Ways Small Business Can Reduce Carbon Emissions. Retrieved from <https://www.greenamerica.org/blog/9-ways-small-business-can-reduce-carbon-emissions>

Nazli M., (2013), Carbon Footprint. In Bulut, Ç., & Pınar, I. *Uluslararası İşletmecilik Temel Kavramlar*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

Nazli M., (2013a), Kyoto Protocol. In Bulut, Ç., & Pınar, I. *Uluslararası İşletmecilik Temel Kavramlar*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

Pandey D., Agrawal M., & Pandey J. S., (2011), Carbon footprint: current methods of estimation, "*Environmental monitoring and assessment*", Vol. 178, No. 1, 135-160.

Paramati S. R., Alam M. S., & Chen C. F., (2017), The effects of tourism on economic growth and CO2 emissions: a comparison between developed and developing economies, "*Journal of Travel Research*", Vol. 56, No. 6, 712-724.

Sims R., (2009), Food, place and authenticity: Local food and the sustainable tourism experience, "*Journal of Sustainable Tourism*", Vol. 17, No. 3, 321-336.

Styles D., Schönberger H., & Galvez Martos J. L., (2013), Best environmental management practice in the tourism sector. *Publications Office of the European Union*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/other/TourismBEMP.pdf>

Sustainable Tourism 2030, (2019), Ten Ways to Reduce the Carbon Footprint of Your Tourism Business. Retrieved from <https://www.sustainabletourism2030.com/ten-ways-to-reduce-the-carbon-footprint-of-your-tourism-business/>

Sustainable Travel International, (2020), Carbon Footprint of Tourism. Retrieved from <https://sustainabletravel.org/issues/carbon-footprint-tourism/#:~:text=Tourism%20is%20responsible%20for%20roughly,the%20top%20of%20the%20list.>

Sustainable Development Goals of the UN, (2022), Take urgent action to combat climate change and its impacts. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals/goal13>

Terrapass, (2021), How to Reduce Your Carbon Footprint When You Travel? Retrieved from <https://terrapass.com/blog/how-to-reduce-your-carbon-footprint-when-you-travel>

Thompson A., (2017), The Environmental Benefits of Buying Locally. Retrieved from <http://www.gogreen.org/blog/the-environmental-benefits-of-buying-locally>

United Nations Environment Program, (2003), Renewable Energy Opportunities in the Tourism Industry. Retrieved from <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/8107/84.pdf?sequence=2&%3BisAllowed=>

UNWTO, (2017), World Conference on Tourism and Future Energy - Unlocking Low-carbon Growth Opportunities. Retrieved from <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419425>

PARTNERSHIP

PROJECT

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα για τις εκφραζόμενες απόψεις.